

Nález severoamerického druhu *Menetus dilatatus* (Mollusca: Gastropoda) v jižních Čechách (Česká republika)

Record of *Menetus dilatatus* (Mollusca: Gastropoda) in the Southern Bohemia (Czech Republic)

Luboš Beran

Správa chráněné krajinné oblasti Kokořínsko, Česká 149, CZ-27601 Mělník, Česká republika, e-mail: beran@schkocr.cz

Úvod

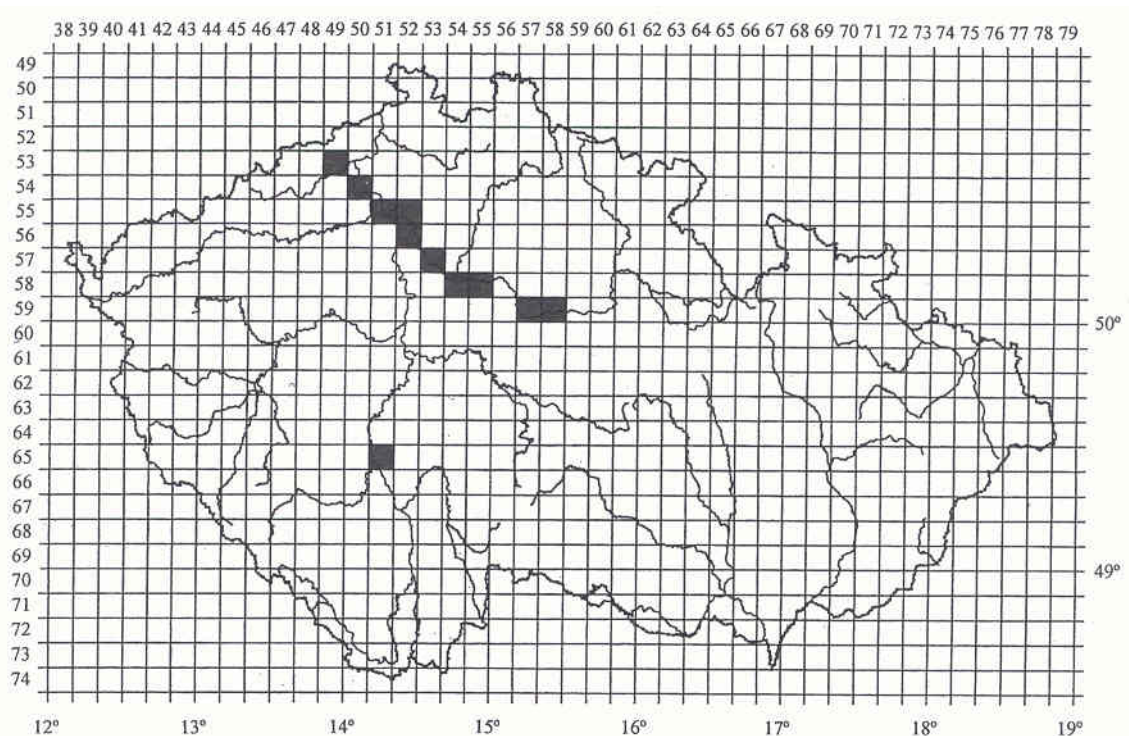
Menetus dilatatus (Gould, 1841) je jediným druhem rodu *Menetus* H. & A. Adams, 1855, který byl zavlečen do Evropy ze Severní Ameriky. Patří do podrodu *Micromenetus* F.C. Baker, 1945, jehož příslušníci obývají východní část USA. Jeho zavlečení do Evropy bylo poprvé zaznamenáno pravděpodobně ve Velké Británii, a to před rokem 1869 (KERNEY 1999), zatímco v našich okolních státech došlo k jeho invazi mnohem později – v Polsku a v Německu byl poprvé nalezen až v letech 1970–1980 (PIECHOCKI 1979, GLÖER 2002). V České republice byl poprvé tento druh nalezen v pískovně u Kolína v roce 1994 (BERAN 1994). Rozšíření do konce roku 1996 je uvedeno v práci BERAN (1997). Informace o druhu *Menetus dilatatus* a jeho rozšíření v ČR jsou shrnuty v práci BERAN (2002), kde se uvádí, že jeho rozšíření je prozatím omezeno na Labe a jeho okolí (pískovny a jiné vodní plochy po těžbě, výhony, odstavená ramena a tůně) od hranic s Německem po Týnec nad Labem s tím, že dosavadní nálezy pocházejí z nadmořských výšek 151–235 m.

Výsledky a diskuse

Dne 6. 7. 2002 byl *Menetus dilatatus* překvapivě nalezen při orientačním malakozoologickém průzkumu Otavy ve vodní nádrži Orlický náhon u Štědrónína v mapovém poli pro síťové mapování fauny číslo 6551 (cf. PRUNER & MÍKA 1996). *Menetus dilatatus* se zde ojediněle (nalezeno celkem 7 jedinců) vyskytoval na kamenech v hloubce cca 2 m spolu s druhy *Bithynia tentaculata* (Linnaeus, 1758) a *Radix auricularia* (Linnaeus, 1758). Tento nález je velmi překvapivý, neboť je vzdálen více než 80 km vzdušnou čarou od nejbližších známých lokalit v Polabí a jedná se také o nález z nadmořské výšky cca 350 m, což je o více než 100 m výše než jeho dosavadní nálezy u nás. Vzhledem k tomu, že vodní měkkýši se na uvedené lokalitě vyskytovali ve značné hloubce, kde je jejich výskyt možné zjistit pouze podle vyplavených ulit či potápěním, je možné, že se tento druh vyskytuje i na jiných místech v nádržích tzv. Vltavské kaskády. Uvedený nález svědčí nejenom o pokračující invazi tohoto zavlečeného druhu, ale zároveň dokládá nutnost použít při malakozoologickém průzkumu na vhodných místech také nestandardní metody průzkumu, jakou bylo v tomto případě potápění.

Poděkování

Zabezpečení terénního výzkumu, při kterém byl učiněn uvedený nález, bylo finančně podporováno z grantu Ministerstva kultury č. RK01P030MG004.

Obr. 1. Známé rozšíření druhu *Menetus dilatatus* v České republice (BERAN 2002, doplněno).

Fig. 1. The known distribution of *Menetus dilatatus* in the Czech Republic (BERAN 2002, complemented).

Summary

The record of the North-American gastropod *Menetus dilatatus* in the Southern Bohemia is mentioned in this paper. This finding is more than 80 km distant from known localities in the Elbe River Lowland and is the first one in the Southern Bohemia. This species was found in the mapping field for faunistic grid mapping No. 6551 (see Fig. 1) in the Otava River in the Orlík Dam Lake by diving in the water depth of ca. 2 m.

Literatura

- BERAN L., 1994: Severoamerický okružák *Menetus dilatatus* (Gould) v České republice. [The found of North American species *Menetus dilatatus* (Gould) in the Czech Republic (Mollusca: Gastropoda)]. – Práce muzea v Kolíně, řada přírodovědná, Kolín, 1: 31–32.
- BERAN L., 1997: *Menetus dilatatus* (Gould, 1841) (Mollusca, Gastropoda) in the Czech Republic. – Časopis Národního muzea, Řada přírodovědná, 166, 1–4: 59–62.
- BERAN L., 2002: Vodní měkkýši České republiky – rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam [Aquatic molluscs of the Czech Republic – distribution and its changes, habitats, dispersal, threat and protection, Red List]. – Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti, Supplementum 10, 258 pp.
- GLÖER P., 2002: Die Süßwassergastropoden Nord- und Mitteleuropas. – In: Die Tierwelt Deutschlands, Hackenheim, 73, 327 pp.
- KERNEY M., 1999: Atlas of the Land and Freshwater Molluscs of Britain and Ireland. – Harley Books, London, 261 pp.
- PIECHOCKI A., 1979: Mieczaki (Mollusca), Slimaki (Gastropoda). – Fauna Slodkowodna Polski 7. Warszawa - Poznań: Państwowe Wydaw. Naukowe, 187 pp.
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny [List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system]. – Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1–175.